

kerítésfalával volt egybeépítve. A bejárat K-i oldala a támpillér Ny-i fala volt. Az egész középkor folyamán fennálló 13. századi kerítésfal korábbi, kőből épült, agyagpadlós ház romjain haladt keresztül, a Ny-i kerítésfalhoz való csatlakozás egy 13. századi hulladékgödörben áll. A bekerített terület D-i felében a 13. századi járószinten téglapadlós épület állt, ennek helyére épült fel az udvar DNy-i sarkában álló kápolna. A szentélyzáródás két periódust mutatott, a kápolnát körülvevő, nagy, kváderekből álló támpillérek a 15. sz. 2. felében készültek. A nagyméretű, 15. századi támpillérek a középkor végi, nagy emeletes kórházban lévő, emeletes kápolnához tartoztak.

Déli udvar: Az emeletes kápolnát magában foglaló, a kolostornégyszöghöz kapcsolódó kórházépületet egy emeletes folyosószárny kapcsolta a déli udvaron feltárt I. sz. épülethez. A 13. században kialakított épület D-i fala korábbi épületből származik, mutatva, hogy a D-i udvart egy korábbi épületcsoport részleges lebontása után alakították ki. A korábbi épületcsoport a déli udvar sarkában állt, részletei a középkor végi kerítésekben és a beépítetlen járószintek alatti rétegekben jól felismerhetők voltak. Az első, 13. századi épületcsoportból alakították ki a déli kerítésfalra épített II. épületet, amelyben a kolostorban élő világi asszonyok és lányok laktak. A II. épület Ny-i, legnagyobb helyisége a korábbi épület K-i helyisége; a 15. sz. elejéig padló alatti légfűtése volt. A 16. sz. elején, a kolostor felhagyása idején minden helyiségben téglapadló volt. Az épületet az 1684–86-os török alóli felszabadító háború idején használták. A királyi udvarházhoz hasonlóan a 19. sz. elején rombolták le, a ledőlt falakat vastag rétegben terítették szét az épület körül.

A kolostornégyszög DK-i sarka: A déli udvarról a 16. századi konyhán és a mellette lévő helyiségeken keresztül vezetett kutatóárkunkból kiderült, hogy a ma látható falak helyenként 170 cm mélyre húzódó középkori feltöltésen és korábbi falakon állnak. Az épületszárny D-i fala egy többször megújított kormos padló részletbe mélyed. A déli udvar K-i felén, valamint a kolostornégyszög DK-i sarkán nagy középkori építkezések zajlottak, de ezek mértékét csak a terület teljes régészeti feltárásából lehet megismerni.

A Duna-parti trapéz alakú udvar és környezete: Az 1959–62. évi feltárást kibővítettük és mindenütt a bolygatatlan talajig ástunk. Az épületszárny alatt egy eltérő alaprajzú épületcsoport körvonalazódik, amelyből élesen kiválik egy négyszögletes torony DK-i negyede, amely a legkorábbi (12–13. sz.) volt ezen a területen. Az első átalakítás a toronyhoz igazodott, majd a középkor végén a lebontott falak egy részének felhasználásával kialakították a ma ismert alaprajzot. A kolostornégyszög K-i szárnya és a hozzá csatlakozó épületek építéstörténete csak a teljes régészeti feltárás után válhat ismertté.

A templom: Az apácakórus K-i végén hitelesítettük, és a bolygatatlan talajban álló falak aláig kibővítettük a korábbi műemléki kutatásokat. A feltárt oszlop-, falpil-

lér- és belső támpillérialapozások, valamint a rajtuk végzett középkori átalakítások nyomai megerősítették, hogy az apácakórus kezdettől fogva emeletes volt, és a világi hívők az egész középkor folyamán a Ny-i oldalról a Ny-i kapun át, az apácakórus alatt járhattak a templomba. A kórus alatt öt szárnyas oltár és két szobor alapozása látszott, ezeket a 19. századi kutatók is látták.

A Királyi udvarház: Az épület 4. és 5. helyiségében feltártuk a tüzelőberendezések maradványait. A padló alatti légfűtést az épület átalakításaihoz igazodva többször átalakították, a fűtőberendezést az utolsó tüzelőtérben talált pénzek tanúsága szerint a 15. sz. elején, 1410 körül szüntették meg. Ezután cserépkályhával fűtöttek. Az 5. helyiségben előkerült egy, az udvarház építését megelőző időszakból származó, jellegzetes 12–13. századi, szabadon álló kemenceegyüttes részlete. A királyi udvarház 3. helyisége fölé ideiglenes védőépületet készítettünk, a feltárt falakat kertészfóliával betakarítottuk, a többi kutatóárkot visszatemetettük.

DR. IRÁSNÉ MELIS KATALIN

62. Budapest XVI., Timur u. – Fertály u. – Dezsőfia u. által határolt területen, valamint a Fertály u.-ban és Dezsőfia u.-ban húzott csatornaárok nyomvonalán

Á, Kk

1988-ban a területen végzett leletmentés során 66 sírt tártak fel. Az 1999. évi feltáráson még további 468 sír feltárására került sor. Meg tudtuk határozni az Árpád-kori temető D-i határát, valamint nagy valószínűséggel a K-i határát is. A munkálatok során feltérképezésre került a korábbi években intenzív homokbányászással elhordott temetőterület nagysága, kiterjedése. A feltárás tapasztalatai alapján, melyet a jelenleg még csak vázlatos temetőtérkép is alátámaszt, itt legalább két – időben és leletanyagában is elhatárolható – temetőről van szó. Az egyik soros, egyrétegű, nagy felületen terül el, a másik – részben erre rétegződve – egy szűkebb, valószínűleg bekerített területen, a kerítés ívét követő sorokban, több rétegben (2-3) volt található.

Ugyanakkor a temető D-i felén, majd attól D-re, már a temetőn kívül, közvetlen a humusz alatt 3 cölöpszerkezetes, agyaggal tapasztott ház, egy kőpincés ház, és 3 ugyancsak cölöpszerkezetes hágrészlet került feltárássra. A gazdag és változatos leletanyag, kerámiaedények, és töredékek, kályhaszemtöredékek, vasszerszámok (földművelés és állattartás eszközei) a 14–16. századra kelteznek a házakat.

Az egyik ház alatt 2 kemencemaradvány is feltárássra került, melyek platnijából 14–15. századi kerámiatöredékek kerültek elő.

Várható tudományos eredmények: A temető korábban előkerült Árpád-kori részletét már feldolgozta Melis Katalin. Jelenleg a legfontosabb dolog az eddigi összesen 534 sír embertani anyagának feldolgozása lenne, mely a temetőtérkép-elemzés és a leletanyag elemzése mellett a hiteles eredmény elengedhetetlen része. Ez,

és a leletanyag, valamint a temető rétegei egymáshoz való viszonyának elemzése választ adhat arra, hogy a nagy kiterjedésű egyrétegű temetkezések népessége és az időben ezt követő viszonylag kis területre összpontosuló többretegű temetkezések népessége között van-e kapcsolat, valamint, hogy a későbbi temető és a megtalált településrészlet között volt-e összefüggés.

A sírokból előkerült leletek: pénz, hajkarika, gyűrű, ruhadísz-veretek, gyöngyök; a 15–16. századi házakból: kerámia, vasszerszámok (földművelés és állattartás eszközei).

A feltárást követően a legtöbb telken megkezdték az építkezést. A telkek régészeti védetség alóli feloldását a Budapesti Történeti Múzeum kezdeményezte a Kulturális Örökség Igazgatóságánál.

GYURICZA ANNA

63. Budapest XXI., II. Rákóczi Ferenc út
B, LT

A Dunától 500 méterre, arra merőlegesen húzódó nyomvonalszakaszon 24 őskori objektum került feltárássra. A kora bronzkori Harangedény kultúra 1 zsugorított csontváz sírja mellékletekkel, 2 urnás, hamvasztásos és 1 szimbolikus sírja összetört harangedényekkel került feltárássra. A kora bronzkori település 14 sekély gödrét, illetve gödöregyüttesét, 3 V keresztmetszetű árkát tártuk fel, melyek betöltése kevés kerámiatöredéket és állatcsontot tartalmazott.

A területen 3 kelta, kerámiatöredékeket tartalmazó árkot is megfigyeltünk.

DR. ENDRÓDI ANNA – HORVÁTH M. ATTILA –
KOVÁCS ESZTER

64. Budapest XXI.,
II. Rákóczi Ferenc út 289–295.

1999. októberében a NOKIA Kft. 1800 HHz-s átjátszó tornyot kívánt telepíteni az egykori Csepel BVM területén (hrs. 200060). A terület régészeti védetség alatt áll, ezért az 1973-07-266/1999. sz. KÖI engedély alapján próbaásatást végeztünk.

A megnyitott 5 × 5 m-es szelvény teljesen negatív volt. A munkagödörben sem régészeti leletet, sem kultúrréteget nem találtunk. A beruházáshoz szükséges szakhatósági hozzájárulást a BTM kiadta.

HORVÁTH M. ATTILA

65. Budapest XXI., Csepel, Hárosi Duna-part I.–II.
B, LT

A gázcsőárok nyomvonala a csepeli Vízműtől É-ra, a Duna-parthoz közelebbi részen, a folyammal majdnem párhuzamosan lett kijelölve. A nyomvonal itt zártkeretek között fut. Így a máshol általános 7 m-es szélességű felületet itt nem tudták számunkra biztosítani. A mintegy 400 m hosszúságú lelőhelyen az első 40 m-t leszámítva 80–150 cm szélességű gázcsőárkokban tud-

tunk dolgozni. A Hárosi Duna-part I. lelőhelyen kettő kora bronzkori urnásír, a II. lelőhelyen további 18, elsősorban település jellegű objektum, illetve objektumrészlet került elő. A mélyítésekkel és a nyelésből, ennek ellenére viszonylag nagy mennyiségű, a kora bronzkori Harangedény kultúrához köthető, illetve kelta kerámia anyag került elő.

A leletmentéseken részt vettek: Prander Péter régész, Czene András, Hoffmann József, Reményi László, Szilas Gábor és Winkler Mónika egyetemi hallgatók.

DR. ENDRÓDI ANNA – HORVÁTH M. ATTILA –
KOVÁCS ESZTER

66. Budapest XXI., Csepel, Zártkertek, Vízművek
R, B, LT, A, Á

A részletes jelentést lásd a 27–46. oldalon.

DR. ENDRÓDI ANNA – HORVÁTH M. ATTILA

67. Budapest XXII., Nagytétény, Campona
Ró, Kk

Tovább folytatódott Budapest XXII. kerületében, Nagytétényben a 12 hétig tartó ásatás, amely immár a 4. évadba lépett. Az idejű kutatásokkal, hasonlóképpen az elmúlt időszak feltárássaihoz, a régi ásatási eredmények és azok pontos helyszíneinek azonosítása mellett a közeljövőben kialakítandó Campona Régészeti Park tervezéséhez szükséges adatokat kívántuk tovább bővíteni.

Az idejű feltárássok során három szelvénycsoporttal az erőd keleti főkapuja, a Porta principalis sinistra körzetében, az erőd főútja, a via principalis és az erőd falat belülről követő út, a via sagularis keresztesződésében dolgoztunk. A negyedik szelvénycsoportot a keleti kapu patkó alakú elfalazása mögötti terület megismerésére nyitottuk.

A megjelölt területekre a nagymérvű bolygatottság volt a jellemző. Ismereteink szerint az 1930-as évek közepén Paulovics István, majd őt követve az 1950-es években Fülep Ferenc is dolgozott a keleti kapu feltárássán. A fennmaradt, megőrződött dokumentáció szolgáltatott hiányos információ miatt szükségessé vált a terület kiegészítő és hitelesítő feltárássá.

A keleti kapu és szűkebb környezete az 1996-ban létrehozott, a pontos tájékozódást elősegítendő blokkrendszerünk szerint az É-D-i irányban a „V” és a „W”, K-Ny-i irányú vonalon pedig a „13, 14 és 15”-ös blokkok szelvényeibe esik.

Az 1998. év előkészítő munkálatait követve tovább folytattuk a feltárást a V13. blokk III. szelvényében, a keleti kapu északi tornya mögötti területen. Közvetlenül a mai felszín alatt már a 15–16. századi kerámiával keltezett épülettörmelékes réteg alatt 35–40 cm mélyen elértük a késő római anyaggal datált rétegeket. A szelvényben a jelentős újkorai bolygatás ellenére a 4. század végére keltezhető agyagfalú épület két helyiségét tártuk fel. A szelvény „b” szektorában K-Ny-i irányú agyag-